

'Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü Projesi' tanıtıldı

Ahmet Yesevi Üniversitesi tarafından Kültür ve Turizm Bakanlığı desteği ile yürütülen Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü Projesi (TEİS) tanıtıldı.

Saadet Firdevs Aparı, Aişe Hümeysra Bulovalı | 25.09.2020

İstanbul

<https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/turk-edebiyati-isimler-sozluгу-projesi-tanitildi/1985908#!>

Ahmet Yesevi Üniversitesi tarafından Kültür ve Turizm Bakanlığı desteği ile yürütülen **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü Projesi** (TEİS) tanıtıldı.

Yönetimini Prof. Dr. Mustafa İsen'in üstlendiği toplantı, Sultanahmet'teki Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde gerçekleştirildi.

Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin sosyal medya kanallarından canlı olarak yayınlanan toplantıya konuşmacı olarak katılan Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Prof. Dr. İbrahim Kalın, projeye katkı sunan herkese teşekkür ederek, projenin web sitesinin bile içerik anlamında çok zengin olduğunu söyledi.

"Türk dili ve edebiyatı büyük bir evrensel kültür ve medeniyeti ifade ediyor"

Kalın, çalışmada dilin yıllar içerisindeki tekamül yolculuğunun da ele alındığına işaret ederek, "Bir diğer şey de Anadolu'yu merkez almakla beraber Anadolu'nun doğusunda Kafkaslar ve Orta Doğu'ya uzanan, batısında da Balkanlara ve Avrupa'nın

içlerine doğru uzanan bir başka kolu var bu çalışmanın. Çünkü Türk dili ve edebiyatı bu geniş coğrafya içerisinde şekillenmiş, büyük bir evrensel kültür ve medeniyeti de ifade ediyor." dedi.

Türk edebiyatının arkasında bir varlık tasavvuru olduğunun altını çizen Kalın, şöyle devam etti:

"Bizim edebiyatımızın arkasında bir metafizik, bir insan, şehir anlayışı, estetik ve bütün bunların bize sunduğu insanın yeryüzündeki serüvenine ilişkin farklı tasvirler vardır. Dil ile ifade edilen edebiyat ki bunlar şiirdir, masaldır, hikayedir, daha sonra romandır, bunlar sadece estetik kaygılarla ortaya konulmuş eserler değildir. Bunlar insanın yeryüzündeki var olma halleri üzerine düşünerek, tefekkür ederek, yaşayarak, tecrübe ederek elde ettiği birikimi hem kendisi için ifade etmesi hem de başkaları için aktarabileceği forma sokmasıdır."

Kalın, dil konusunda herkesin hassasiyete sahip olması gerektiğini belirterek, "Son dönemde bu hassasiyetimizi maalesef kaybettik. Dil konusundaki hassasiyet eksikliğimiz bizim estetik alanında, ortak yaşam, kültür anlamında, kendi tarihimizi anlama çabalarımızda karşımıza çıkan bir eksiklik aynı zamanda. Dile özenmemek, kelimelerin hakkını vermemek aslında kendi kültürümüze, medeniyetimize bir saygısızlığın ifadesi." değerlendirmesini yaptı.

"Dil yaşayan bir organizmadır"

Yarının "Türk Dili Bayramı" olduğunu hatırlatan İbrahim Kalın, şunları kaydetti:

"Hoş bir tevafuk oldu. Bu vesileyle Türkçe'nin korunması, bir edebiyat, bilim, diplomasi ve kültür dili olarak yaşatılması ve daha da güçlendirilmesi için hepimizin ortak bir çaba içerisinde olması gerekiyor. Bunu sadece kamudan, devletten ya da Milli Eğitim ve Kültür ve Turizm Bakanlığından beklemek yanlış olur. Son tahlilde dil yaşayan bir organizmadır. Bizim birlikte inşa ettiğimiz ve yaşattığımız bir evrendir. Biz ne kadar zenginsek dilimiz de o kadar zengindir. Zihnimiz ne kadar fakirse, dilimiz de o kadar fakirleşir. Bu çabayı hep birlikte göstermek zorundayız."

Kalın, Türkçe'nin dünyanın önde gelen dillerinden biri olduğunu vurgulayarak, "Kelime hazinesiyle yüzlerce yıla sahip büyük geçmişle muazzam ifade kabiliyetine sahip olan bir dildir. Çok iç içe geçmiş, her yerden bir şeyler almış ve vermiş bir dildir. Bu dilin zenginliğini, dinamik yapısını bizim yeniden inşa etmemiz, kurtarmamız gerekiyor." diye konuştu.

Konuşmasının sonunda projenin hayırlara vesile olması ve yapılacak diğer çalışmalara da örnek teşkil etmesi temennisinde bulunan Kalın, TEİS'in ayrıca Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın talimatıyla matbu halde de yayınlanacağı bilgisini verdi.

"Çalışmada, 14 bin 700 civarında şair ve yazar ismi çıktı"

Projenin koordinatörü Prof Dr. Mustafa İsen de projeye 2013'te başladıklarını belirterek, "Kısa bir ara verildi. Şubat ayında proje tamamlandı ve sonrasında da bu toplantıyı gerçekleştirmeyi hesaplıyorduk. Salgın bizim faaliyetimizi de geciktirdi. Daha fazla geciktirmek niyetinde olmaksızın bugün burada biraz salgın şartlarından sanal bir çerçevede değerlendiriyoruz." dedi.

İslam medeniyetinin dünya medeniyetine sunduğu en önemli katkılardan bir tanesinin tarih yazımına gösterdiği alaka ve biyografiye sağladığı derinlik olduğunu aktaran İsen, "Yedinci yüzyıldan itibaren İslam dünyası biyografi alanında kendine mahsus şartlar dolayısıyla çok önemli bir aşama kaydetmiş." değerlendirmesini yaptı.

İsen, bu projeye biyografi alanındaki birikimin şairlerle ilgili kısmını hayata geçirdiklerini söyleyerek, "Bunun neticesinde 14 bin 700 civarında ansiklopedi çerçevesi içerisinde madde başı, şair ve yazar ismi çıktı. Bu haliyle şunu iddia ediyorum, dünyada Arapça, Farsça ve belki Çince gibi birkaç dili istisna edecek olursak, mesela Batı dillerinin hiçbir tanesinde bu zenginlikte bir şair ve yazar kadrosundan bahsetmek mümkün değildir." şeklinde konuştu.

Projeyi iki aşamada değerlendirdiklerini anlatan İsen, şu bilgileri verdi:

"Bu iki aşamanın birinci aşamasını başlangıçtan 1920'de ölenlere kadar, daha çok klasik kaynaklarda yer alan bilgilerden ileri gelen bir tablo ortaya çıktı. Sonra arkadaşlarımız bunun günümüze kadar güncellenmesi gerektiği noktasında ısrarcı oldular ve 1985 doğumlulara kadar ikinci aşamasını getirdik. İlk aşamada eser kaydına bakılmaksızın hayatıyla ilgili bilgi bulduğumuz herkesi dahil ettik. Ancak ikinci kısımda edebi eseri olması şartını koştuk çalışmaya girme açısından. 1500 kadar akademisyenle yaptık bu çalışmayı. Bu manada da üzerinde çok durulması gereken bir faaliyettir."

Proje hakkında

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü Projesi (TEİS), Anadolu'da Selçuklularla başlayıp Osmanlılarla devam eden ve günümüze ulaşan edebi birikimi toplumla buluşturmayı amaçlıyor.

Türk edebiyatının 13. yüzyıldan 21. yüzyıla kadar eser veren şair ve yazarlarını kapsayan projenin veri tabanı, toplam 5 yıl süren çalışma sonucu tamamlandı. Bu veri tabanı basılı bir eser olarak düşünüldüğünde her biri 500 sayfadan oluşan 27 ciltlik bir ansiklopediye tekabül ediyor.

Çalışma sonucunda toplam 15 bine yakın madde ve 62 bin eserden oluşan yaklaşık 5 milyon kelime bir veri tabanı ortaya çıkan projenin web sitesi, son altı ayda Türkiye, Almanya, Amerika, Azerbaycan, Fransa Avusturya, Meksika, Pakistan, Hollanda, Kanada ve Uganda gibi dünyanın 65 farklı ülkesinden yaklaşık 3 milyon ziyaret aldı.

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü Projesinde ayrıca divan, aşık, tekke geleneği ve Tanzimat sonrası modern Türk edebiyatı bütünüyle ele alındı.

Esas itibarıyla Anadolu'da Selçuklularla başlayıp Osmanlılarla devam eden ve bugüne ulaşan edebi birikimi toplumla buluşturmayı amaçlayan projeye aynı zamanda, Eski Uygur, Karahanlı, Harezmi-Kıpçak, Çağatay ve Azeri sahasına mensup isimler de dahil edildi.

Yeni Türk edebiyatı alanında ise proje sadece Türkiye ile sınırlandırılmayıp, Balkan coğrafyasında, Kıbrıs'ta Türkçe yazan, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde "gurbetçi" tanımıyla bulunan, Cengiz Aytmatov gibi eserleriyle Türkiye'de çok tanınan isimlerin biyografilerine de yer verildi.

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü Projesi, mart ayında "<http://teis.yesevi.edu.tr>" adresinde birleştirilerek yeni bir ara yüz, güçlü ve hızlı arama algoritmaları ile kullanıma sunuldu.

Veri tabanında çok çeşitli parametrelerle arama yapılarak sadece şair ve yazarlarla ilgili değil, tarih, dönem, şehirler, sosyal meseleler, edebi hareketler ve yayınlar gibi benzeri birçok konuda veri toplanabiliyor.